

Naturskyddsföreningen
Alvesta

FISKGJUSEN

Nr 48, hösten 2015

Linnaea nära Spånen, Alvesta

Foto: Stefan Bjärnberg

<http://alvesta.naturskyddsforeningen.se/>

Styrelsen

Postmottagare

Karin Sahlström

Marieberg

342 34 Alvesta 0472-106 37 karin@toka-alvesta.se

Sekreterare

Britt Ask Rydgård

Åkarvägen 39

342 33 Alvesta 0472-480 77 britt.ask.rydgard@telia.com

Kassör

Elisabeth Ebbesson

Växjövägen 51

342 34 Alvesta 0472-134 11 bettanebbesson@hotmail.com

Roland Bengtsson

Ölsåkra Slottet

340 37 Torpsbruk 0472-711 13 roland.bengtsson@mikroalg.se

Per Darell

Rökesvens väg 14

342 35 Alvesta 0472-129 19 per.darell@netatonce.net

Gerd Ouchterlony

Allmogevägen 44

352 53 Växjö 070-210 28 72 okg56@yahoo.se

Johan Marand

Mörhult Västregård

342 52 Vislanda 076-146 09 36 johan.marand@gmail.com

Suppleanter

Hans Gulliksson

Gåvetorp

342 92 Alvesta 0472-401 77 hans.gulliksson@energikontorsydost.se

Stefan Bjärnberg

Blädingevägen 8

342 35 Alvesta 070-595 40 93 stefan.bjarnberg@gmail.com

Höstens och vinterns program

Miljövänliga veckan – Välj ett kaffe utan dålig eftersmak!

28 september–4 oktober

Visserligen kommer detta nummer av Fiskgjusen ut efter årets miljövänliga vecka, men temat eko-fika är ju lika aktuellt varje vecka!

I Sverige och Finland dricker vi mest kaffe i hela världen, ca 1 000 koppar per person och år. Kaffeproduktionen påverkar såväl miljön som människorna som arbetar med produktionen. Bara 7 % av det kaffe vi dricker i Sverige idag är ekologiskt. Ekologiskt kaffe odlas i stor utsträckning på små familj jordbruk, i skuggan av andra träd och i system med en rik mångfald av växter och djur. Det lär finnas stora möjligheter att utöka denna odling – om efterfrågan ökar!

Våtmarksexkursion

Lördagen den 17 oktober kl 10:00

Höstens första utflykt går till våtmarken mellan Alvesta tätort och väg 25 med syftet att inventera granbräken och svamp. Ta på stövlar och ta med fika!

Arrangör: Naturskyddsföreningen Alvesta

Samling: Folkets hus Alvesta kl 10:00.

Kontakt: Per Darell, 072-508 66 86

Nätverksträff om skogens mångfald

24–25 oktober

Programmet inleds på fredagskvällen den 23 oktober och på programmet står bl a workshops om nya kartverktyg, exkursion till intressanta skogsmiljöer och erfarenhetsutbyte. Se även artikel på sidan 10.

Arrangör: Naturskyddsföreningen Kronobergs länsförbund, som är värd för skogsnätverkets träff

Plats: Alvesta Folkets hus

Webb: <http://sydost.naturskyddsforeningen.se/pa-gang/skog-och-mangfald/>. Mer information kommer också på <http://alvesta.naturskyddsforeningen.se/>

Anmälan: Love Eriksen, love.eriksen@naturskyddsforeningen.se

Sista inlämning till fototävlingen!

Tisdagen den 1 december 23:59

Nu börjar det bli dags att samla ihop trädbilderna och välja ut max fem stycken som fångar ditt träd's "själ"!

För att delta i tävlingen skickar du dina fotofiler till alvestanatur@gmail.com. Filstorleken ska vara 2–10 MB och du *måste* bifoga en ifylld bilaga med uppgifter om fotograf, plats och eventuell person som finns med på någon av bilderna. Bilagan finns länkad på webbsidan nedan.

Läs mer: <http://alvesta.naturskyddsforeningen.se/fototavling/>

Myaskväll i jazzlokalen

Måndagen den 25 januari 2016 kl 18:30

Innan den 25 januari 2016 ska juryn, bestående av Anders Olsson (utställningsansvarig på Alvesta kommuns utställningshall), Per Darell (Naturskydds-föreningen i Alvesta) och Kasplina Berggren (naturnära skulptör), ha gjort sitt val. Vinnarna presenteras och de får visa sina bilder innan de får sina vinster.

Som vanligt inleder vi januariträffen med soppa och för att hålla spänningen på topp har vi också ett mycket intressant föredrag innan prisutdelningen.

Arrangör: Naturskyddsföreningen Alvesta

Plats: Jazzlokalen i Alvesta. Pris 50 kr för soppa.

Kontakt: Anmäl att du kommer senast den 19 januari till Gerd Ouchterlony, 070-210 28 72.

Årsmöte

Måndagen den 7 mars 2016, kl 18:30

Som vanligt har vi årsmöte i början av mars. Ingen anmälan!

- Årsmötesförhandlingar
- Kaffe/te med tilltugg
- Föredrag (innehållet presenteras i annonsen)

Arrangör: Naturskyddsföreningen Alvesta

Plats: Missionskyrkan i Alvesta

Rapport från vårens utflykter

Finns mosippan kvar i Vret?

Stefan Bjärnborg

En kylig eftermiddag i april (den 9:e) samlades entusiastiska medlemmar från Naturskyddsföreningen, för att inventera antalet plantor av arten mosippa (*Pulsatilla vernalis*). Växtlokalen ligger i Vret och har följts av Naturskyddsföreningen under många år.

Medlemmar med olika erfarenheter inom botanik var snabbt framme och konstaterade att av de plantor som man hade stödplanterat var det inte många kvar. Men efter en stunds letande och krefsande bland löv och mossor brast en av gruppens - biolog/kemi-lärare ut i ett glädjerop. Han upptäckte en av dagens första mosippor. Efter första fyndet fann gruppen några plantor till. Tyvärr inte lika många som man tidigare hade planterat ut. Vid ett senare besök (runt 19 april) hittade övertecknad tre plantor med blomknopp (se foto). Om plantorna kan fröså sig på platsen är ovisst. Framtida inventeringar får visa detta.

Mosippa

Foto: Stefan Bjärnborg

Vilda blommors dag

Johan Marand

De vilda blommornas dag arrangeras av Svenska Botaniska Föreningen och sker över hela Norden en söndag i juni varje år. Det är en blomstervandring tillägnad Nordens vilda flora, som uppmuntrar oss att lära mer om våra vilda växter och naturen i vår närhet.

I år ägde De vilda blommornas dag rum den 14 juni, och Naturskyddsföreningen i Alvesta och Smålands Flora arrangerade den i Mörhult utanför Vislanda. Runt 35 personer samlades för en promenad över åkrar, ängar och betesmarker. Per Darell och Stefan Bjärnborg visade och berättade om olika vanliga och mindre

vanliga växter, deras livsmiljöer och hur man känner igen dem. Bland flera av deltagarna fanns också stora kunskaper inom natur och flora, så varje stopp innebar mycket kunskapsutbyte och intressanta samtal.

Vandringen avslutades med en trevlig fika i trädgården på Mörhult Västregård, och då anteckningarna gått igenom på kvällen rapporterades 47 noterade arter av kärlväxter in till Artportalen.

Stora som små deltog i blomstervandringen i Mörhult.

Foto: Johan Marand

Åkultsmyren

Per Darell

Naturskyddsföreningen i Alvesta och Smålands Flora ordnade en exkursion till Åkultsmyren den 16 augusti. Deltagare kom från olika håll i Sverige, naturligtvis flest från Småland.

Myren är väl så nära man komma en vildmark. Vi möttes av en blomsterprakt av myrliljor, klockljung och silesår. Silesår är en av våra ”köttätande växter”, andra är tätört och bläddror. På de mer öppna partierna möttes vi av färgsprakande vitmossor. Vitmossor är ett galet namn för de är ju inte vita. Riktigt bruna var rostvitmossan och sotvitmossa, röda var praktvitmossa och rubin-

vitmossa, grön var klubbvitmossa och gulgrön var flytvitmossa. Om man ligger i ordentligt kan man komma upp i 26 olika arter vitmossor på Åkhultsmynnen.

Deltagare på exkursionen till Åkhultsmynnen

Foto: Johan Marand

Kallgräs hittade vi bara ett exemplar av. År 1954 var kallgräs betydligt vanligare för då var vattenytorna mycket större. Detta är en av de förändringar Urban Gunnarsson, Nils Malmer och Håkan Rydin kunde se då de 1997 undersökte myren jämfört med den undersökning som Nils Malmer gjorde 1954, mer än 40 år tidigare. De noterade bland annat en ökad mängd träd, vilket ledde till torrare miljö och en ökning av arter som lingon, blåbär och väggmossa. Även den stora mängden myrlilja är ett tecken på torrare miljö.

Vi gjorde också ett besök i sjön Fiolen där en av oss "kastade" sig i vattnet för att leta alger och småkryp. Roland Bengtsson berättade om Fiolen som referenssjö och om dess berömda sjöhjortron (en alg).

Litteratur

Gunnarsson, U., Malmer, N. And Rydin, H. 2002. Dynamics or constancy in Sphagnum dominated mire ecosystem? *Ecography* 25

Naturlig rening för enskilt avlopp

Roland Bengtsson

”Naturlig rening för enskilt avlopp” var rubriken för en annons i Naturskyddsföreningens tidning Sveriges Natur nr 3, 2014. Men ärligt talat var det som lockade mig bilden av vattenväxter och alger i en tank och en liten damm.

Bakgrund

Övergödningen av sjöar och hav har under lång tid uppmärksamats, och i Sverige finns cirka 700 000 fastigheter med enskilda avlopp. Näring från dessa anläggningar med mer eller mindre renat avloppsvatten kan direkt eller via grundvattnet nå ytvattenrecipienter. Därför har nya och hårdare krav ställts på fastigheter med enskilda avlopp. Självt hade jag fått respit till den sista mars 2015.

Varför föll jag då för denna anläggning? Det fanns två anledningar. Den viktigaste var längtan efter en damm uppe på den backe där jag bor. Som sötvattensbiolog har jag länge längtat efter att varje dag enkelt kunna gå och se ner i ett vatten som mer eller mindre sjuder av liv och ständigt förändras. Den andra orsaken var att detta lilla reningsverk krävde mindre utrymme än de vanliga infiltrationsanläggningarna. En sådan skulle knappast få plats på tomten. Inte heller var det någon nackdel att anläggningen testats av Institutet för Jordbruks- och miljöteknik. Senare har också Svenska Miljöinstitutet IVL testat den och konstaterat att reningen av läkemedelsrester – som det idag inte finns några krav på – var högre än genomsnittet för fyra svenska reningsverk och markbäddar som tidigare studerats (Ejhed et al 2012. Enskilda avlopp som källa till läkemedelsrester och andra kemikalier. IVL Svenska miljöinstitutet. K-A. Reimer, Södertälje kommun).

Tilltalande var också dessa punkter:

- Anläggningen klarar alla miljö- och utsläppskrav
- Den kräver ingen regelbunden slamtömning
- Den behöver ingen kemikalietillförsel
- Den har låga driftkostnader
- Den är i stort sett underhålls- och servicefri

Principen är att så långt som möjligt efterlikna vad som sker i naturen. Företaget liknar sitt bioreningsverk vid en skogsbäck i koncentrerad form, dvs man drar nytta av mikroorganismer (bakterier, alger, samt mikroskopiska svampar och djur), vattenväxter och UV-ljus.

Hur ser anläggningen ut?

Reningsanläggningen består vid nybyggen, i miljö med hög skyddsnivå, (dvs nära hav, sjö eller vattendrag) av tre burkar, där den första fungerar ungefär som en trekammarbrunn och kan uteslutas om godkänd sådan finns. Den andra är en 2 meter hög och 2 meter bred cylinder med diverse galler och luftningsrör samt en central del med lecakulor som ska öka ytan av biofilmen med mikroorganismer. Överst i tanken planteras två arter gräs och två arter örter (se nedan) samt luftpumpen som för ner luft till tankens botten. I mitt fall behövdes inte det tredje steget eftersom jag har normal skyddsnivå, dvs. långt avstånd till öppet vatten. Det tredje steget sänker fosforhalten i vattnet ytterligare genom att detta får rinna genom en kalksäck.

Reningsanläggningens utseende ca ett år efter start.

Foto: Roland Bengtsson

Däremot valde jag att som ett sista steg anlägga dammen. Liksom cylindern planterades den med två arter gräs, jättegroe och säv, samt örterna smalkaveldun och gul svärdsilja. Utöver dessa visade det sig att det fanns frön eller groddar av fler arter i jorden omkring de planterade arterna. Kraftigast har gyckelblomman växt, en lejongapsväxt med ursprung i Nordamerika. Andra arter som växer i anläggningen är amerikanskdunört, skogsbräsma och lungmossa.

Underhållet består främst i att rensa bort löv som hamnar i vattnet och att under tidig vår klippa ner vegetationen, samt att kontrollera och om så behövs byta luftpumpens filter.

Mångfaldsgruppen

Per Darell

Mångfaldsgruppen inom Naturskyddsföreningen Kronoberg arbetar för att bevara vårt läns rika natur. En metod som vi använder för att undvika att värdefulla skogsområden försvinner är att bevaka de avverkningsanmälningar som kontinuerligt kommer in till Skogsstyrelsen. Vi inventerar skogsområden på jakt efter värdefulla biotoper och föreslår förändringar i områdenas skötsel så att naturvärdena kan bevaras och andelen skyddad natur öka. Vi avser också att påbörja ett omfattande förebyggande arbete med att identifiera värdefulla naturmiljöer innan de anmäls för avverkning, så att vi även kan arbeta långsiktigt med att bevara länets biologiska mångfald.

I samband med våra inventeringar behöver vi hjälp av personer som är vana att röra sig ute i skog och mark och som gärna har specialkunskaper inom något fält. Ingen av oss inom mångfaldsgruppen är fullfjädrade naturvårdsbiologer eller skogsinventerare, men vi har alla en bakgrund inom det rörliga friluftslivet och är nyfikna på att lära oss mer om vilka arter vi skall titta efter för att identifiera värdefulla naturmiljöer. Mångfaldsgruppen är ansluten till Naturskyddsföreningens nationella skogs nätverk varifrån vi kan få stöd och hjälp med utbildningar och vi kommer kontinuerligt att fortbilda oss för att förbättra vår inventeringsförmåga.

Sedan årsskiftet har Naturskyddsföreningens inventeringar i länet resulterat i 20 nyregistrerade nyckelbiotoper som bara varit veckor från att kalhuggas. Nyckelbiotoperna är några av de mest skyddsvärda skogsområdena och har en nyckelroll i bevarandet av den biologiska mångfalden.

Naturskyddsföreningen, Skogsstyrelsen och certifieringen FSC är alla överens om att dessa skogar behöver skyddas från avverkning. Ändå dokumenterar vi hur nyckelbiotoper planeras att avverkas, i direkt strid mot certifieringen. Såväl den förra som nuvarande regering har tydligt uttalat ambitionen att skyddsvärda skogar inte ska avverkas. Markägare har dessutom enligt den skogspolitiska devisen ”frihet under ansvar”, sektorsansvaret samt framförallt genom sina åtaganden inom certifieringen åtagit sig att ha kunskap om, och rutiner för, att finna nyckelbiotoper och värna dessa. Vår dokumentation visar dock på motsatsen: de 20 nyckelbiotoper vi hittat hade kunnat vara kalhyggen redan idag om markägarnas avverkningsplaner fullföljts.

En färggrann och god höstsoppa!

Stefan Bjärnborg

En mycket lättlagad soppa som räcker till 3–4 personer. Använd ekologiska ingredienser så långt det går!

500g gröna ärtor (frysta)

1 vegetabilisk buljongtärning

6 dl vatten

svartpeppar

salt

crème fraiche

- Koka ärtorna i vattnet tillsammans med buljongtärningen i ca 4 minuter.
- Mixa ärtorna till en slät och fin soppa.
- Smaka av med peppar och salt.
- Servera soppan direkt!
- Lägg gärna en klick crème fraiche och några gräslökstrån i varje tallrik.

Bon appétit!

Gyckelblomma som blommade även i slutet av september.

Foto: Roland Bengtsson

Var med och påverka de stora miljöfrågorna

Naturskyddsföreningen är en ideell miljöorganisation. Vi sprider kunskap, kartlägger miljöhot, skapar lösningar samt påverkar politiker och myndigheter såväl nationellt som internationellt. Dessutom står vi bakom världens tuffaste miljömärkning Bra Miljöval.

Bli medlem genom att fylla i formuläret på webbplatsen:

www.naturskyddsforeningen.se eller SMS:a "MEDLEM" till 72900.

Medlemskapet kostar 24 kr/mån eller 295 kr/år. Är du under 26 år kostar det 16 kr/mån eller 195 kr/år (då ingår även medlemskap i Fältbiologerna).

För hela familjen kostar det 30 kr/mån eller 365 kr/år.

Du gör en viktig insats för miljön genom att bli medlem!

Naturskyddsföreningen
Alvesta